

Nr 473

Av fröken Wetterström och fröken Ljungberg, om identitetskort
för befattningshavare som besöker åldringar m. fl.

(Lika lydande med motion nr 377 i Första kammaren)

Statistiken utvisar att antalet brott ökat år från år, samtidigt som de grövre brotten tilltagit i oroväckande grad. Icke minst gäller detta brott mot åldringar. Under 1964 kom drygt 100 varav fem procent våldsbrott till rikspolisens kännedom. År 1965 registrerades drygt 120 åldringsbrott, varav ca tio procent var våldsbrott. Under de första tio månaderna år 1966 noterades ingen ökning av åldringsbrotten, men antalet anmälningar ökade dock påtagligt under årets två sista månader, vilket bl. a. torde bero på att rikspolisstyrelsen förmått de lokala polismyndigheterna att i ökad utsträckning självmant lämna in uppgifter till rikspolisstyrelsens registratur. De verkliga siffrorna avseende åldringsbrotten torde dock alltjämt vara betydligt högre än de registrerade, beroende på att många gamla som utsätts för lindrigare former av t. ex. stöld och bedrägeri underlåter att göra polis-anmälan. Dessutom har säkerligen inte heller alla till de lokala polismyndigheterna anmälda brotten kommit till rikspolisstyrelsens kännedom.

Någon statistik för år 1966 föreligger ej ännu, men man vet, såsom framgått av det anförda, att åldringsbrotten tilltagit även under det sistlidna året. Man torde också kunna draga slutsatsen att antalet brottslingar inom denna kategori stigit mer än antalet brott, emedan alla kända ligor med förbrytelser mot de gamla som specialitet gripits och fängslats. Seriebrotten är till följd härav numera ovanliga. De separata brotten har tagit deras plats.

Oaktat antalet registrerade åldringsbrott är relativt ringa i förhållande till det stora antalet åldringar i vårt land ter sig utvecklingen oroande. De människor som utsätts för dessa brott — utöver åldringar även i olika avseenden handikappade — är i regel helt försvarslösa och därför i särskild grad i behov av samhällets skydd. Det synes ytterst angeläget att öka tryggheten för dessa kategorier medborgare.

Åtgärder i detta syfte har också under senaste tiden i viss mån vidtagits. Rikspolisstyrelsen har låtit distribuera en broschyr till alla pensionärer med råd om hur de skall skydda sig mot människor som kan misstänkas ha oärliga avsikter. I anslutning härtill sände socialstyrelsen den 28 juni

1966 en cirkulärskrivelse till alla länsstyrelser. I denna skrivelse meddelades att »Rikspolisstyrelsen har i en skrivelse till socialstyrelsen den 14 april 1966 framhållit att polisen vid spaningar och utredningar angående brott mot åldringar konstaterat, att gärningsmännen vid besök hos gamla ofta vilseleder dessa genom att utge sig för representanter för någon social myndighet. De uppger t. ex. att de är från socialstyrelsen och har att kontrollera hur mycket kontanter de gamla har i bostaden, hur stora banktillgodohavanden de har m. m. Allt för att lura åldringarna att röja var de har sina pengar. Ofta faller åldringarna undan och blir till följd därav bestulna eller utsatta för bedrägeri.

Polisen har därför i en broschyr riktad till 'alla pensionärer' uppmanat dessa att vara på sin vakt mot besökande främlingar. Pensionärerna skall alltid begära legitimation av främmande personer, som uppger sig representera en myndighet eller förening. Kan dessa inte legitimera sig, skall de gamla betrakta deras uppgifter som lögn. En förutsättning för att dylik legitimation skall kunna krävas är emellertid att personer i det allmännas tjänst kan förete en fullgod legitimationshandling. Legitimationshandlingarna bör vara enhetligt utformade, skyddade mot förfalskning och försedda med vederbörandes fotografi samt innehålla erforderliga uppgifter.»

Socialstyrelsens avsikt med cirkulärskrivelsen — vilket även direkt uttalades — var att länsstyrelserna skulle vidtaga åtgärder för utfärdande av tjänstekort för de personer i kommunal tjänst som i sin tjänsteutövning bör kunna styrka sin identitet eller tjänsteställning. Framför allt gäller det dem som gör hembesök i tjänsten.

Det har emellertid visat sig att tjänstekort eller annan särskild legitimation för ifrågavarande befattningshavare ingalunda hör till vanligheterna i landskommuner och mindre städer. Från kommunalt håll motiveras detta med att alla känner alla samt att en del tjänstemän eller andra befattningshavare har t. ex. körkort.

Mot detta kan dock invändas att kommunerna genom sammanslagningar blivit allt större och att därigenom förutsättningarna minskar för den som har att emotse besök av kommunal befattningshavare att känna igen denne. Även om den av kommunen utsände i ett dylikt fall legitimerar sig med körkort, postens legitimation eller liknande allmängiltig handling utgör detta inte något som helst bevis för att vederbörande är anställd av kommun, då sådana legitimationer är var mans egendom som mycket lätt kan stjälas eller förfalskas.

Det förefaller således synnerligen önskvärt att man som ett led i kampen mot brott mot åldringar och handikappade såsom förebyggande åtgärd inför krav på svårförfalskat tjänstekort för sådana befattningshavare i kommunal tjänst som har att i arbetet göra hembesök mer eller mindre regelbundet.

Samma krav bör gälla även statligt anställda tjänstemän, som regelmässigt bör kunna styrka sin identitet. De har visserligen i betydligt större ut-

sträckning sin tjänstekortsfråga löst än de kommunalt anställda. Det föreligger dock vissa brister också inom den statliga sektorn på detta område, och varje brist i det avseendet är minst lika betänklig som på det kommunala planet.

Det bör här understrykas att tjänstekort inte i sig själva kommer att utgöra någon garanti, eftersom durkdrivna personer inte drar sig för att i brottsligt syfte göra efterapningar. En perfekt förfalskning skulle dock te sig besvärlig emedan tillgången på förebilder inte skulle bli så stor som när det gäller allmänna legitimationshandlingar. Dessutom kan vid identitetskontrollen vissa speciella rutiner följas, som lämplig myndighet centralt bör utarbeta. Eventuella stöder av tjänstekort måste leda till snabb spärrning och utredning. En huvudförutsättning för att ett införande av krav på tjänstekort för vissa befattningshavare skall ge önskade verkningar är, att de människor som skall skyddas ges en grundlig information och instruktion via lokala myndigheter.

I syfte att uppnå standardisering och enhetlig rutin vore det lämpligt att utfärdande myndighet ålades att följa de anvisningar rikspolisstyrelsen utfärdar. Dessa bör också följas i sådana fall där reguljära tjänstekort av olika skäl ej bör utfärdas utan ersättas av annan identifikationshandling av tillfällig natur.

Under återopande av det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan angående krav på tjänstekort för kommunala och statliga befattningshavare som i tjänsten besöker bl. a. åldringar och handikappade.

Stockholm den 25 januari 1967

Karin Wetterström (h)

Blenda Ljungberg (h)
